

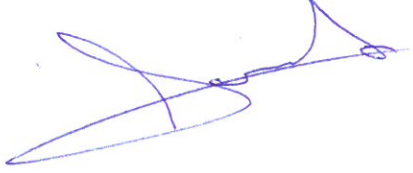
03/04/2018

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS BAŞKANLIĞINA

⑦ 184

İstiklal Harbi Esnasında, İtalyanların Antalya işgalinde 18 Şubat 1920 tarihinde Antalyamızın ilk şehidi olan Mustafa Hâşmet adına, tarafımızca araştırılarak ve uygunluğumuzca, ismini yasatılması ve kitabe olarak sonsuzlaştırılması adına, park, cadde sokak vb isim verilmesi konusunda gereğini yapılmasını arz ederim.

Selamlarınla

Faruk Salin
Musta

Mehmet Cengiz BÜYÜKGESİ2

Mehmet Balık

Antalya İlk Şehidi
Mustafa Haşmet

İSTİKLAL HARBİNDE ANTALYA'NIN İLK ŞEHİDİ: MUSTAFA HAŞMET

Antalya gerek I.Dünya Harbi esnasında gerekse İstiklal Harbi sürecinde askerî, iktisadî, coğrafi ve siyasî olarak önemli bir işlev görmüştür. Anadolu'yu ve Türkiye'yi işgal planları içine alan yabancı güçlerin en önemli hedeflerinden birisi de Antalya olmuştur. Yapılan gizli anlaşmalar ve yürütülen gizli politikalarla Antalya'yı işgal veya en azından kendileri için imtiyazlı bir bölge haline getirmek istemişlerdir. Bu maksatla sinsi ve özel planlar çerçevesinde Antalya ve civarının işgali için çalışmalar yapmışlardır. Mondros Mütarekesi sonrası Anadolu'da işgaller başlayınca İtalya da gözünü Antalya'ya dikmiş ve 28 Mart 1919 tarihinde Antalya limanına bir savaş gemisi gönderip karaya bir grup asker çıkararak resmen işgal etmiştir. Bu tarihten sonra Antalya'da yerel ve özel bir direniş mücadelesi sergilenmiştir. Önce bu işgale karşı gelinmiş sonra gizli toplantılarla mücadele zemini aranmıştır. Öte yandan ülkedeki diğer işgallere karşı da duyarlılık gösterilerek protestolarda bulunulmuştur.

Vatanın dört köşesinde gelişen işgaller ve 15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali ile Antalya'da milli şuur şahlandı. Aynı gün işgal haberi alınır alınmaz 15 Mayıs 1919 tarihinde Hükümet Merkezi'ne bir protesto telgrafı gönderdiler. Antalya Belediye Başkanı Mustafa Bey'in başkanlığında ve Antalya ileri gelenlerince hazırlanıp gönderilen bu telgrafta şunlar yazıyordu: "Tarihi bir Türk yurdu olan sevgili İzmir'imizin bugün Yunanlılar tarafından işgali haberi kalpleri aşk ile coşan Antalya halkının kalbini kan ağlattı. Memleketin yüksek haklarını bozan ve Türk milletine büyük bir hakaret demek olan bu hareketin dünya nizamını yeniden bozmak istidadını alan bu türlü olaylara karşı boynu bükük vaziyette seyirci kalmaktan ise her halde şerefle ölmeyi tercih ederiz. Vatanın korunması için fiili gösterilere ve fedakâr hareketlere hazırız."

Antalya'da işgallere ve İstanbul'un da işgal edilebileceği tehdidine karşı bir tepki olarak 9 Ocak ve 7 Şubat 1920 tarihlerinde protesto gösterileri yapıldı, telgraflar çekildi. İşte bu süreçte Antalya'da yerel direniş faaliyetleri gizli olarak yürütülüyordu. Antalya Müdafaa-i Milliye Cemiyeti fiili olarak Antalya'nın işgal edildiği gün kurulmuştu. İzmir'in işgalinden sonra ise daha yaygın bir örgütlenme içine girdi. 30 Eylül 1919 tarihinde işgallere karşı direnen güçleri desteklemek amacıyla Antalya içinde ve bağlı ilçelerde para toplayarak topladığı paraları bu örgütlere göndermişti.

Antalya'da bu milli faaliyetler olurken Antalya'nın Sağırbey mahallesinde 1880 tarihinde doğmuş olan Mustafa Haşmet isminde bir kahraman da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti içinde faaliyet gösteriyordu. Mustafa Haşmet aynı zamanda Korkuteli İlçesi'nin Belediye Meclis üyesi idi. Aslen Korkutelili olup hayatının büyük bir bölümünü de Korkuteli'nde geçirmişti. Ancak gerek Belediye'deki görevi gerekse Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti içindeki faaliyetleri dolayısı ile Antalya'ya gelip yerleşmişti. Gece toplantılara katılıyor gündüz gözlemlerde bulunuyor ve işini takip ediyordu. İşte yine böyle bir günde 1920 yılında 19 Şubat'ı 20 Şubat'a bağlayan gecede bu gizli toplantılardan birisinden çıkıp evine doğru giderken Kalekapısı civarında işgalci İtalyan askerleri ile girdiği mücadele sonucunda Şehit oldu.

Mustafa Haşmet'in şehit edilişi, cenaze töreni ve sonrasındaki gelişmeler, Korkuteli Hâkimi Nuri Tarhan tarafından 1938 yılında aynen şu şekilde dile getirilmiştir: "Yıl 1920 ve Şubatın Yirminci gecesini. Antalya'nın kaldırımsız ve yılankavi yollarını, bulutlar arasından sızan soluk bir ay ışığı aydınlatıyor. Haşmet, gece yarısına kadar bir arkadaşının evinde oturmuş, şimdi evine dönüyor. Kalekapısı'na yaklaşınca nöbetçi karakolu kulübesinden korkak ve muhteriz iki hayalatın kendisine sokulmakta ve anlamadığı dilden bir şeyler söylemekte olduklarını görüyor. Gece yarısı bir hadise çıkarmamak için yabancı dilden yegâne öğrendiği iki kelime ile "evet, hayır"la işi geçiştirmek istiyor. Kabadayı yapıtı adamın bu halini korkaklığına hamleden, onun hakiki maksadını sezemeyen yabancı devriyeleri cesaretlenerek onu kulübeye doğru sürüklemeye başlıyorlar. İşin çığırından çıktığını ve nezakete sığır yeri kalmadığını gören Haşmet bir silkinşte kendisini kurtarıyor. Nöbetçilerden evvela birini, sonra öbürünü boyunlarından yakalayarak, ayaklarının altına alıyor ve silahlarını da ellerinden alarak, onları bir müddet ayaklarının altında tuttuktan sonra bırakıyor ve "Türk acizlerle uğraşmaz, alın silahlarınızı" diyerek silahlarını veriyor, hiçbir şey olmamış gibi yoluna devam ediyor. Mert insanlar, karşılarındakini de mert bilmek ve mert görmek haleti ruhiyesini taşırlar. Bilhassa Türkler, kahpeliği düşmanlarında bile tasavvur edemezler. İşte Haşmet, bu asil yaradılış ve düşünüşünün kurbanı oldu: Bir dakika evvel ayağının altında can korkusuyla gözleri yatağından fırlamış bir

nâmerdin kırılması parmağı, mavzerin soğuk tetiğine dokundu, Tüfek patladı. Haşmet yıkıldı: fakat inlemedi. Canını dişine taktı, kalktı, yoluna devam etti. Tüfek tekrar patladı, Haşmet tekrar yıkıldı, tekrar kalkmak istedi. Fakat madde, beden ruhun azim ve iradesine tahammül edemedi. Türk'ün kara bahtı gibi kararmış toprak, Antalya'nın ilk şehidi Haşmet'in kızıl kanıyla bol bol sulandı. Haşmet'in son demine yetişenlere söylediği son sözleri şunlar oldu: "Öldüğüme yanmadım, sitemim, kaderimdir, keşke mert bir düşman kurşunuyla ölseydim."

Haşmet'in ölümü, yıllardan beri Antalya halkının biriken gayzu kininin tezahürüne, milli gururunun şahlanmasına bir vesile oldu. Albayrağa sarılan mübarek naaşı, bütün Antalyalıların iştirak ettiği bir merasimle son istirahatgâhına götürüldü. Mezarı başında Antalya'nın asil çocukları işgale olan bütün hınçlarını pervasızca, birer tokat gibi yabancılara suratlarına savurdular. Bu tarihten sonra Haşmet'in aziz ruhu, Şarampol yolundan, garp cephesine akın eden Antalya delikanlılarının geçit resmini seyretti. Bunlardan bir kısmı, gittikleri yerlerden dönmediler. Bir kısmı ise hâlâ aramızda, geçmiş günlerin acılarını anarak, şehit olan arkadaşlarını hüznle yadederek, hür ve mesut vatan toprağı üzerinde birer Cumhuriyet bekçisi olarak yaşıyorlar".

Konu ile ilgili olarak başka kaynaklarda da şu tamamlayıcı bilgiler bulunmaktadır: "Ertesi günü haber bomba gibi patladı. Hemen akşamüstüne doğru da "On bin Korkuteli'nin" Antalya'ya doğru yürümekte olduğu haberi yayıldı. Galejana gelmiş Antalyalılar, İtalyanlara pervasızca hakaret ediyorlardı. Antalya'nın delikanlıları İtalyan askerlerine bıçak gösterip "Sizi bunlarla gırtlığınızdan keseceğiz" diyorlardı. O gün öğleden sonra ortalıkta tek bir İtalyan askeri görülmedi ve bu durum bir kaç gün sürdü. Haşmet'in ölümü, yıllardan beri Antalya halkının biriken öfke ve kininin ortaya çıkmasına, milli gururun şahlanmasına neden oldu. Eskiden bugünkü Şarampol Caddesi üzerinde, eski otobüs garajından çıkışta sağda yer alan sahada Hoca Nebi Mezarlığı vardı. Haşmet'in Albayrağa sarılı tabutu, bütün Antalyalıların katıldığı bir törenle bu mezarlıkta toprağa verildi. Mezarı başında Antalya'nın asil çocukları bütün hınçlarını açıkça bir tokat gibi yabancılara suratına vurdular. Kuva-yı Milliye cenazede hazır bulundular. İtalyan komutan da Eski Belediye binasının alt katındaki odaya gelerek bu siyasi cinayet hakkında özür dileyip cenazeye katılmıştı. Ertesi günü tüm Antalya halkı Şehit Haşmet için Paşa Camii'nde okutulan Mevlide gelerek işgal güçlerine karşı bir gövde gösterisinde bulundular. 5 Temmuz 1921 tarihinde işgal güçlerinin Antalya'yı terk etmek zorunda kalmalarında bu milli galeyanın ve bu galeyanın yarattığı milli duygunun da rolü vardır.

Mustafa Haşmet, Antalya'nın sembol bir şahsiyetidir. İstiklal Harbinin Antalya'daki ilk şehididir. Mustafa Haşmet'in şehadeti Antalya'daki milli şuuru ve milli direnişi güçlendirmiştir. Bu kahraman şehit, Türk Tarihi içinde altın harflerle yer alması gereken büyük ve önemli bir şahsiyettir. Bu abide şahsiyeti hak ettiği ölçüde anmak ve yaşatmak bizler için bir zorunluluk ve sorumluluktur. Bu maksatla adını ve varlığını yaşatmak gerekmektedir. İlk olarak; Şehit olduğu yerde veya uygun yakın bir yerde bir anıt yapılması bu aziz şehidimize ve o dönem aynı duyguyu paylaşan tüm Antalyalılara karşı bir görevdir. Antalya ilk şehidine sahip çıkmalı ve onu gelecek nesillere tanıttacak anıtlar yapılmalıdır. Ayrıca cadde, sokak, okul, park, kültür merkezi vb. yerlere de adı verilerek yaşatılmalıdır. Şehiden defnedildiği Hoca Nebi Mezarlığındaki kabrinin bulunması için de çalışmalar yapılmalıdır.

Not: Mustafa Haşmet'in Şehit olduğu tarih konusunda birkaç farklı tarih verilmiştir. 17-18 Şubat 1920 tarihleri de vardır. Ancak bu konuda 1938 yılında ilk yazıyı yazan bir kaynakta 19 Şubatı 20 Şubata bağlayan gece ifadesi bulunduğundan tarafımızdan bu tarih kullanılmıştır. Diğer tarihlerin de yaygınlığına ve kabul görmüşlüğüne göre kullanılabilmesi mümkündür.